

Vanemate patud laste kaela

1. Tänapäeva peamisi probleeme on teatavasti see, et inimesed elavad ainult olevikule. Vastutus tuleviku ees on nõrgenenud niihästi üksikisiku kui ka ühiskonna tasemel. Elatakse võlgu igas mõttes, rahaliselt, ökoloogiliselt jne. Naudinguhimu või lihtsalt mõtlematuse eest peavad maksma järeltulevad põlved.
2. Üldse on aegade seos lõdvenenud. Oma juurte otsimine on küll moes, aga eeskätt vaimse lõbuna. **Eellased ei "kõneta" inimest**, nad ei vaata alla ta peale, nende pilk ei kohusta millekski. Kui palju on neid, kes aeg-ajalt ütlevad endale, et tahavad olla oma esivanemate väärilised?
3. Kaua aega on usutud, et maise teekonna lõppedes tehakse "kusagil" bilanss, millega kaasneb tasu või karistus. Kuigi selle mõju ei saa ülehinnata, distsiplineeris see ometi. Praegu ei usu enamik meist viimsepäeva kohtumõistmist. Inimene teab liigagi hästi, et elab oma ühte ja ainukordset elu, kõik on "siinpool". Muidugi on ka neid, kes tulevikule mõtlevad. Ka nüüd tehakse testamenti mitu korda ringi, mõeldakse oma vaimsele pärandile, kindlustatakse kohta ajaloos (nt käiakse ja vaadatakse, kelle kõrvale teda Metsakalmistul **maetakse** – kas on ikka väärikad naabrid?).
4. Alati on olnud neid, kes käituvad vastutustundlikult ja üldse hästi igasuguse religioonita. See paistab olevat mu heade kolleegide Andrus Kivirähu ja Ervin Õunapuu peamisi argumente nende (ühepoolseks) sõjaks "vanajumalaga". Tõepoolest, nemad ja paljud teised leiavad endas jõudu elada voorusele ka ilma (jumala karistusest lähtuva) hirmuta. Sest nad on kõrge teadlikkusega tugevad isiksused, kes kaunistavad inimkonda. Aga niisuguseid on paremal juhul miljoneid, selle kõrval on miljardeid, kes pole nii tugevad ja teadlikud. Ja nende peale tuleb ometi ka mõelda.
5. Kirjutatud seadused ei puuduta inimeste sisimat olemust, nende eetilist "mina". Seadused ei saa kedagi kohustada mõtlema, mis tuleb pärast meid, ei muuda meid aukartlikuks. Mis võiks asendada manitsusi, mida meie vaarisad ja -emad kuulsid õpetajalt kiriku kantslist? Mis paneks meid loobuma elamast (vaikimisi) põhimõtte järgi, et pärast meid tulgu või veeuputus? Vanu hirme pole võimalik ega mõtet taastada. Enamikku meist on raske uskuma panna tulevast elu (igal juhul on see elu maisest elust väga erinev).
6. Aga mis on sellele kõige lähedasem? Eks ikka lapsed, meie jätkumine neis, elu voogamine läbi meie. Mis juhtuks, kui vanemate patud nuhelda laste kaela? Esmapilgul tundub see absurdne. Esiteks pole vanemate ja laste seostamine nii tugev kui vanasti. Aadellus pole küll kadunud, aga eksisteerib nišitootena. Ka dünastiad (kirjanike, kaevurite jne) on eeskätt amüsanssed killud, neid ei käsitleta väga tõsiselt. Teiseks valitseb meil kindel veendumus, et vanemate patte ei tohi nuhelda laste kaela (sellest hälbib ainult mõni totalitaarne režiim, kus on klassivaenlase lapse staatus). **Isegi kiitust oma vanemate pärast võtab mõni vastu pika hambaga**, sest **ülem** kui soojendada end eellaste kuulsuse paistel ja lüpssta perekonnanime, on tänapäeval ise kellekski tõusta. Siiski, kiita on lubatud, laita – isegi kui vanemad on kaabakad – peetakse väga ebahumaanseks. Ja siiski-siiski. Kui meil oleks esivanemate kultus väga tugev, oleks elu võib-olla parem. Sest kui inimene teab, et kui ta praegu käitub halvasti, siis hiljem peavad tema lapsed kannatama, võib-olla jätab ta halvasti käitumata.
7. Ehk inimene mõtleb siis, enne kui läheb oma südametunnistusega järjekordselt kompromissile, et võib-olla sooviks järeltulijad mäletada teda **sirgeselgsena**? Ehk mõtleb enne laenulepingu sõlmimist, et kui ta peaks selle pärandama järglastele, kiristavad need hambaid? Ega ma mõtlegi seda kõike otse ja sajabrotsendiliselt. Ja karistuse all ei pea ma silmas laste vangi panemist, vaid et järeltulijatele langeb halb vari. Mida kindlam on teadmine, et see vari kord langeb, seda suurem tõenäosus, et sel on ennetav mõju. Ükskõik kui

väike, aga siiski. Sest kui inimesel on valida, kas teda pärast surma kiidetakse või tema peale sülitatakse, eelistab ta esimest – on kuidagi meeldivam... Olgu ta muidu kui paadunud materialist tahes ja teades, et see "sülg temani ei lenda".

8. Mõistagi ei saa säärast suhtumist kehtestada päevapealt, sest ka moraaliseadusel ei tohi olla tagasihõlmavat mõju. Mu jutt ongi suunatud praegustele täiskasvanutele ja nende lastele, kes praegu veel väikesed või üldse sündimata. Sest eesmärk pole mõistagi karistada praeguseid lapsi, vaid panna neid noorusest peale mõtlema, et nad elaksid ja käituksid nii, et nende endi lapsi oleks võimalik kunagi oma (esi)vanemate pärast üksnes kiita. Et öeldaks: näete, tublidel vanematel on ka tublid lapsed, sellest suguvõsast on ainult tublisid inimesi tulnud, kuidas teisiti saakski see olla.
9. Kas siit sünnib mingit ülekohut? Keegi häbeneb oma vanemaid, sest nood ei kaunistanud inimkonda? Jah, aga teiselt poolt – seda tugevam on selle isiku motiiv eellaste patte heastada, elada ise paremini. Lõpuks pole absoluutset õiglust kunagi võimalik kehtestada, alati tuleb teha valikuid.
10. Mu jutul on muidugi üks nõrk külg. Selleks et patte laste kaela nuhelda, peab neid lapsi olema. Neid on aga teatavasti järjest vähem. On ainult patud.
11. P.S. Tugevatel ja teadlikel inimestel pole selles mõttes lapsi vaja (nagu jumalatki, mis mõistagi ei tähenda, et nad ei võiks mõlema järele suurt vajadust tunda). Küll aga peaksid lapsi saama need, kes pole väga teadlikud ega endas kindlad – laste olemasolu meenutaks neile pidevalt korralikult elamise vajadust, toimides nagu ... ampull alkohoolikule.

Source: Postimees 07.08.2012 <http://arvamus.postimees.ee/>

1. Mis sunnib meid autori arvates loobuma elamast deviisi järgi „pärast meid tulgu või veeuputus“?

- A. Eestlaste väike iive
- B. Järeltulijatele pärandatud hea nimi
- C. Tulevane elu
- D. Jumala karistus pärast surma

2. Mida peetakse silmas väitega „Eellased ei kõneta inimest ...“ (2. lõik)?

- A. Inimesed tahaksid oma esivanematega kontakti saada
- B. Me ei tea enam midagi oma esivanematest
- C. Tänapäeva inimesed ei usu, et esivanemad saaksid meiega kõnelda
- D. Me ei hooli enam, millise hinnangu esivanemad meie tegudele annaksid

3. Milline sõna sobib sisult ja stiililt sünonüümiks sõnale „matma“ (lõik 3)?

- A. mulda pistma
- B. auku ajama
- C. torkama
- D. sängitama

4. Kuidas suhtub autor inimeste matmispaigaga seotud muredesse (3. lõik)?

- A. selgitavalt
- B. optimistlikult
- C. kaastundlikult
- D. irooniliselt

5. Mida võib 4. lõigu põhjal väita autori kolleegide Andrus Kivirähu ja Ervin Õunapuu kohta?

- A. Nad leiavad, et ateistid kaunistavad inimkonda
- B. Nad käituvad alati õigesti
- C. Neil on religiooni eitav maailmavaade
- D. Nad arvavad, et maailmas peaks olema ainult tugevad ja teadlikud isiksused

6. Kuidas suhtub Mihkel Mutt ideesse, et vanemate patud nuheldakse laste kaela (6. lõik)?

- A. Ta on seisukohal, et vanemate patte ei tohi nuhelda laste kaela
- B. Ta leiab, et sellesse uskumine muudaks elu paremaks
- C. Ta arvab, et see on väga ebahumaanne

D. Ta arvab, et see on täiesti absurdne idee

7. Mis sobib kõige paremini stiililt ja tähenduselt asendama lauset: „Isegi kiitust oma vanemate pärast võtab mõni vastu pika hambaga...“?

- A. Isegi oma vanemate kiitus on mõnele vastumeelne...
- B. Isegi kiitus oma vanemate pärast on mõnele vastukarva...
- C. Isegi kiitus oma vanemate pärast on mõnele vastu hambaid...
- D. Isegi kiitus oma vanemate vastu on mõnele lääge...

8. Milline sõna sobib tähenduselt asendama sõna “ülem“ (6. lõik)?

- A. ennastsalgavam
- B. ülemine
- C. tähtsam
- D. üllam

9. Milline on 7. lõigu konteksti sobiv sünonüüm sõnale „sirgeselgne“?

- A. jonnakas
- B. jäärpäine
- C. kindlameelne
- D. kangekaelne

10. Milline lause sobib kõige paremini 7. lõigu kokkuvõtteks?

- A. Kõige rohkem sunnib inimesi oma südametunnistuse järgi käituma vastutus järeltulevate põlvkondade ees
- B. Inimesed kardavad, et ebakompetentsete otsuste tegemine võib lõppeda isegi nende laste vangistamisega
- C. Inimest sunnib kõige rohkem oma südametunnistuse järgi käituma hirm, et järeltulijad sülitavad kõige eelneva peale
- D. Inimesed käituvad õigesti selle pärast, et ei taha, et nende lapsed peaksid nende laenulepingute pärast halvasti elama

11. Mis on 8. lõigu mõte?

- A. Mõjutada tuleb eelkõige praeguste täiskasvanute ellusuhtumist ja käitumisviisi
- B. Karistada ei tohi praegusi ega veel sündimata lapsi
- C. Põlvkondi ühendavad moraaliseadused hakkavad kehtima alles tulevikus
- D. Tublidel vanematel on alati tublid lapsed

12. Mida väidab autor viimases lõigus?

- A. Mõned inimesed tunnevad vajadust jumala ja laste järele
- B. Ka alkohoolikud peaksid kindlasti lapsi saama, sest laste olemasolu sunniks neid korralikult elama
- C. Vähemteadlikud inimesed ei peaks lapsi saama
- D. Tugevad ja teadlikud inimesed ei tunne vajadust jumala ja laste järele

ANSWER KEY

- 1. B
- 2. D
- 3. D
- 4. D
- 5. C
- 6. B
- 7. B
- 8. C
- 9. C
- 10. A
- 11. A
- 12. A